Font: pròpia. Desembre del 2026, les besnetes de la Maria a la platja d'Argelès.

PER SI ALGUN DIA EXISTEIXES...

Relat del certamen "Petjades", basat en la història de Maria Brull Brunet

Preàmbul

Aquesta és la Història de la meva besàvia, Maria Broll Brunet (1922-2007), nascuda al Perelló i on viuria tota la vida.

Filla de Pere Broll i Maria Brunet. Era la germana gran de quatre germans: Pere, Tomàs, Pepita i ella. Més tard es casaria amb Paco Martí.

Tenia 14 anys quan va esclatar la Guerra Civil Espanyola i quan arriba el gener de 1939 succeix en el que es coneix com la Retirada.

El seu pare estava afiliat a la CNT i quan les tropes nacionals van ocupar Barcelona, la família va marxar abans que travessessin l'Ebre.

La Maria i la seva família fan un llarg camí fins que arriben al camp de concentració de la platja d'Argelès (França), allí els tracten com a presoners de guerra.

A l'hora de fugir del camp, la Maria marxa amb la seva mare i els seus germans, i amb tren, les transporten fins a Irun, País Basc i d'allí poden tornar al poble. Del seu pare no en sabran res durant molts d'anys.

No sé quin serà el teu nom, no sé si tindràs els meus ulls o els del iaio Paco. L'únic que sé és que si eleigeixes això, voldrà dir que tot ha passat.

26 de gener de 1939

La mare em desperta.

- Maria, marxem. Han entrat a Barcelona, no tenim temps.

El pare sempre parla clar i defensa el que creu. Això ara el convertia en un objectiu.

No sé si tornaré a casa ni si tornarem a estar tots junts a la taula. Aquesta idea em deixa desconcertada.

Agafo dos mantes i un tros de pa que queda al pedrís.

Baix ens espera una família del poble amb el seu carro.

El carro s'allunya, no sé què ens espera.

Marxem.

2 de febrer de 1939

Els dies passen com segles. Els meus peus no poden més. La mare, embarassada de la Rosa, i els nens petits de les dos famílies passen la major part del temps asseguts al carro. Nosaltres caminem quilòmetres gairebé descalços, amb un fred que ens congela. No sé on estem. El pare diu que queden pocs dies per creuar la frontera, però els Pirineus semblen llunys.

23 de febrer 1939

Obric els ulls i veig que ens trobem enmig d'una llarga fila de carros i matxos. La mare m'explica que hem creuat la frontera per La Jonquera i que ens porten a una platja.

Sí, una platja. La platja d'Argelés.

Ens criden a les noies. Ens agenollen i ens lliguen un xiulet al coll fet de canyes.

"Si algú us fa mal, piteu".

No sé que faig aquí. El desconcertament de les persones és enorme però, per sort, nosaltres encara estem tots junts.

No pregunto res al pare, gairebé no pot parlar.

Fa molt de fred. Cavem un forat a l'arena i li dono la mà a Pere. Ell s'adorm i jo m'adormo amb ell.

3 de juny de 1939

Ja fa mesos que estem aquí. La barraca de fusta és feble i no protegeix gaire del vent. Les latrines no són res que forats a l'arena i l'olor és desagradable.

L'ajuda de la Creu Roja no és suficient. La fam és constant. Sovint arriben camions amb pa i sacs de llegums, però l'aigua és salada i no podem cuinar.

Els nostres cossos cansats tremolen sense parar.

Quant temps més podrem aguantar?

Molts caven malalts: disenteria, sarna...

Tinc molta por. Por de perdre algú a qui estimo.

Cada cop que miro la mare penso. "I si ella s'afebleix?"

10 de setembre de 1939

Dies abans ens van dir que, en un poblet no gaire llunyà d'aquí, a Elna, hi ha una enfermera que ajuda a néixer els fills de les dones refugiades. La mare podria anar però ningú sap si arribarà a temps.

La Rosa neix però respira dificilment i sembla fràgil. Els metges diuen que por ser la infecció de les aigües brutes.

Miro al pare aguantant les llàgrimes. Ell ha de ser fort.

La petita lluita cada respiració, però les condicions del camp la superen. El seu petit cos s'estira i ja no lluita més.

La mare plora en silenci i el pare ens mira contenint el dolor.

Els abraço.

La petita Rosa ha marxat. Un buit em recorre dins meu.

20 de juny de 1940

Ens criden a totHom. Ens diuen que finalment podrem marxar, però amb una obligació: homes i dones separats.

El meu cor s'atura. No vull separar-me del pare.

Ens formen en files separades. Els homes cap a un costat, les dones i els nens cap a l'altre.

Cada pas que faig em pesa. No sé que ens espera.

Mentre avanço, penso amb el pare. en com el necessito prop.

Un calfred em travessa tot el cos: sento que una part del meu cor es queda amb ell.

26 de febrer de 2026

No sé si tinc els teus ulls o els del iaio Paco però m'agrada pensar que si els teus van haver de plorar en silenci durant una llarga i cruel guerra, els meus avui poden mirar lliurement gràcies a tu.

Per a mi, això ja és llegat suficient.